

STOCKHOLMS TINGSRÄTT
Registrering och kassan

Ink 2019 -10- 1 5

Akt.....
Aktbil.....

SVAROMÅL

Datum
2019 -10- 1 4

Dnr
5533-19-4.5.2
Aktbilaga 27

Stockholms tingsrätt
Box 8307
104 20 Stockholm

STOCKHOLMS TINGSRÄTT
Avdelning 2

INKOM: 2019-10-14
MÅLNR: T 12325-19
AKTBIL: 24

Mål nr T 12325-19; Samir Sabri ./ staten genom Justitiekanslern angående ersättning enligt lagen (1974:515) om ersättning vid frihetsinskränkning

Staten lämnar följande svaromål.

INSTÄLLNING M.M.

- 1 Staten bestrider Samir Sabris talan.
- 2 Som skälig ersättning för lidande i och för sig vitsordar staten 1 200 000 kr. Ränta godtas enligt 4 och 6 §§ räntelagen (1975:635) från den 30 april 2017 (dvs. 30 dagar efter det att Samir Sabri framställde krav på ersättning till staten).
- 3 Staten begär ersättning för rättegångskostnader med ett belopp som kommer att preciseras senare.

BAKGRUND

- 4 Samir Sabri anhölls den 21 maj 1986 på grund av misstanke om mord. Han var då 15 år gammal. Samir Sabri åtalades i juli 1986 vid Stockholms tingsrätt för mord, grov stöld och försök till grov stöld och dömdes den 1 oktober samma år för den åtalade brottsligheten. Påföljden bestämdes till slutet psykiatrisk vård. Tingsrättens dom vann laga kraft.
- 5 Samir Sabri var anhållen och häktad under tiden den 21 maj – 5 juni 1986, omhändertagen enligt lagen (1980:621) med särskilda bestämmelser om vård av unga (LVU) under tiden den 5 juni 1986 – 8 januari 1987 samt intagen för slutet psykiatrisk vård under tiden den 8 januari 1987 – 31 mars 1988. Skälet till att häktningen hävdades i juni 1986 var att bestryggande övervakning kunde ordnas genom ett omhändertagande enligt LVU.
- 6 Den 30 juli 2015 ansökte Samir Sabri om resning beträffande den del av tingsrättens dom som avsåg mord. Svea hovrätt beviljade den 7 april 2016 resning såvitt gällde dels frågan om Samir Sabri gjort sig skyldig till mord, dels frågan om påföljd. Hovrätten förordnade även att målet i de resta delarna skulle tas upp på nytt av Stockholms tingsrätt.

- 7 Den 13 december 2016 meddelade tingsrätten dom där åtalet som avsåg mord ogillades. Tingsrätten meddelade påföljdseftergift för den övriga brottsligheten.
- 8 Samir Sabri har före ingivandet av stämningsansökan till Stockholms tingsrätt begärt skadestånd inom ramen för Justitiekanslerns frivilliga skadereglering. Justitiekanslern beslutade den 6 september 2017 att avslå hans begäran om ersättning med hänvisning till att preskription inträtt, se bilaga 1.

GRUNDER FÖR STATENS INSTÄLLNING

- 9 Samir Sabris anspråk är preskriberat. Han har därför inte rätt till någon ersättning enligt frihetsinskränkingslagen.
- 10 För det fall tingsrätten skulle finna att Samir Sabris anspråk inte är preskriberat, anser staten att han inte har någon rätt till ersättning eftersom han själv uppsåtligen har föranlett frihetsinskränkningen.

UTVECKLING AV GRUNDERNA

Rättslig reglering

Tillämplig lagstiftning

- 11 Den 1 januari 1999 trädde lagen (1998:714) om ersättning vid frihetsberövanden och andra tvångsåtgärder (frihetsberövandelagen) i kraft. Samtidigt upphörde lagen (1974:515) om ersättning vid frihetsinskränkning (frihetsinskränkingslagen) att gälla. Av övergångsbestämmelserna till den nya lagen följer att äldre bestämmelser ska tillämpas om en frihetsinskränkning har beslutats och upphört före ikraftträdandet. Samir Sabris ersättningsanspråk ska därmed prövas enligt frihetsinskränkingslagen.

Ersättning enligt frihetsinskränkingslagen

- 12 Av 1 § första stycket frihetsinskränkingslagen följer att den som har varit häktad på grund av misstanke om ett eller flera brott eller som till följd av sådan misstanke under mer än 24 timmar i sträck har varit anhållen har rätt till ersättning av staten om det t.ex. meddelas frikännande dom. Detsamma gäller enligt 2 § för den som efter förordnande av domstol har varit intagen för rättspsykiatrisk vård om det efter anlitande av särskilt rättsmedel meddelas frikännande dom.
- 13 Av 3 § följer att den som i annat fall än som anges i 1 eller 2 § till följd av beslut vid myndighetsutövning varit berövad friheten har rätt till ersättning av staten, om det är uppenbart att frihetsberövandet var utan grund (s.k. administrativt frihetsberövande). Exempel på administrativa frihetsberövanden är olika former av tvångsvård, t.ex. enligt lagen (1980:621) med särskilda bestämmelser om vård av unga.

- 14 Enligt 5 § utgår ersättning för bl.a. lidande. Rätt till ersättning föreligger enligt 4 § första stycket emellertid inte, om den som har varit utsatt för frihetsinskränkningen själv uppsåtligen har föranlett denna.

Preskription av ersättningsanspråk enligt frihetsinskränkningsslagen

- 15 Enligt 1 § preskriptionslagen (1981:130) gäller den lagen i fråga om preskription av fordringar, i den mån inte annat följer av vad som är särskilt föreskrivet. Enligt 2 § första stycket preskriberas en fordran tio år efter sin tillkomst, om inte preskriptionen avbryts dessförinnan.
- 16 Vare sig frihetsinskränkningsslagen eller frihetsberövandelagen innehåller några särskilda regler om preskription. Vanliga preskriptionsregler ska således tillämpas för anspråk enligt dessa lagar.
- 17 Av rättsfallet NJA 2018 s. 793 följer att preskriptionstiden för anspråk enligt frihetsberövandelagen börjar löpa successivt, dag för dag, under den tid som frihetsberövandet eller tvångsåtgärden har pågått. Det innebär att den enskilde, för att undvika att fordran preskriberas, någon gång kan behöva vidta preskriptionsbrytande åtgärder innan han eller hon har rätt till frihetsberövandeersättning. Detsamma torde gälla för anspråk enligt frihetsinskränkningsslagen.

Samir Sabris anspråk

Frihetsberövandena kan i och för sig vara ersättningsgrundande

- 18 Samir Sabri har efter resning friats från en av de brottsmisstankar som legat till grund för de aktuella frihetsberövandena.
- 19 Den fällande domen från 1986 omfattade visserligen andra brott utöver mordet. När det gäller frihetsberövandet i form av anhållande och häktning framgår dock av häktningsprotokollet att Samir Sabri anhölls och häktades enbart på grund av misstanken om mord. Det står således klart att han inte hade anhållits och häktats om han endast hade varit misstänkt för de andra brotten.
- 20 Beträffande omhändertagandet av Samir Sabri enligt de dåvarande bestämmelserna om vård av unga är en förutsättning för att ersättning ska kunna beviljas att det är uppenbart att frihetsberövandet var utan grund. Med det avses att en efterhandskontroll klart visar att beslutet, med hänsyn till de omständigheter som då har blivit kända, inte borde ha fattats om omständigheterna varit kända vid beslutstillfället. Uppenbarhetsrekvisitet innebär att rätten till ersättning ska bedömas restriktivt. Bestämelsen är enbart avsedd för helt klara fall där grunden för åtgärden på ett iögonfallande sätt framstår som felaktig (se prop. 1974:97 s. 63 och prop. 1997/98:105 s. 53 f.). Ytterligare en förutsättning för rätt till ersättning är att vårdplaceringen är att jämställa med ett frihetsberövande, dvs. att den har varit förenad med restriktioner på ett sätt att vederbörande

varit förhindrad att lämna ett relativt starkt begränsat område (se prop. 1974:97 s. 62 och 87 f.).

- 21 Av socialnämndens beslut om omedelbart omhändertagande av Samir Sabri framgår att det bedömdes sannolikt att han behövde beredas vård enligt LVU eftersom han utsatte sin hälsa och utveckling för allvarlig fara genom brottslig verksamhet. Av beslutet framgår vidare att familjen Sabri var känd sedan tidigare för konflikter vad gäller vårdnadsfrågan och för Samir Sabris kriminalitet. Länsrätten fastställde omhändertagandebeslutet och socialnämnden ansökte därefter om att Samir Sabri skulle beredas vård enligt dåvarande LVU. Av länsrättens domskäl kan utläsas att domstolen ansåg det ostridigt att Samir Sabri genom brottslig verksamhet utsatte sin hälsa och utveckling för allvarlig fara och att han till följd av detta var i behov av vård, se bilagorna 2 och 3.
- 22 Även om Samir Sabris tidigare brottslighet omnämns i besluten instämmer staten i kärandens bedömning att det får anses stå klart att beslutet att omhänderta Samir Sabri var en direkt följd av att han var misstänkt för mord. Eftersom det i efterhand har visat sig att Samir Sabris erkännande var felaktigt och att han var oskyldig till mordet, står det vidare klart att omhändertagandet inte borde ha beslutats om dessa omständigheter hade varit kända vid beslutstillfället. Staten anser därmed att det är uppenbart att frihetsberövandet var utan grund. Staten godtar vidare att Samir Sabris placering var att jämställa med ett frihetsberövande.
- 23 Sammanfattningsvis skulle Samir Sabri således kunna vara berättigad till ersättning för den tid han varit frihetsberövad som anhållen och häktad, omhändertagen enligt LVU samt som intagen för sluten psykiatrisk vård.

Samir Sabris anspråk är preskriberat

- 24 De frihetsberövanden som Samir Sabri har begärt ersättning för pågick under åren 1986 – 1988. Med en tillämpning av huvudregeln har hans anspråk därmed preskriberats successivt under åren 1996 – 1998. Det kan i detta sammanhang noteras att Samir Sabri inte har vidtagit någon preskriptionsbrytande åtgärd under tioårsfristen. Utgångspunkten är därför att hans anspråk är preskriberat.
- 25 Högsta domstolen har i NJA 2018 s. 793 uttalat att det inte kan uteslutas att särskilda hänsyn i preskriptionshänseende kan göra sig gällande i speciella situationer, t.ex. när frikännande dom meddelas sedan en lagkraftvunnen och fällande dom ändras efter ett extraordinärt förfarande (se p. 23 i domen).
- 26 Samir Sabri menar att Högsta domstolens uttalande i NJA 2018 s. 793 ger stöd åt uppfattningen att preskriptionsfristen i hans fall ska räknas från det att han frikändes från åtalet för mord, dvs. den 13 december 2016. Med det synsättet har Samir Sabris ersättningsanspråk inte till någon del preskriberats.

- 27 Även om tingsrätten skulle anse att resning utgör en sådan omständighet som innebär att det kan finnas skäl att frångå huvudregeln kan enligt Justitiekanslerns uppfattning dock alla resningssituationer inte likställas med varandra. En bedömning måste alltid göras i varje enskilt fall eftersom omständigheterna kan vara vitt skilda. Exempelvis skulle ett fall där en person fortfarande är frihetsberövad vid tidpunkten för beviljande av resning kunna bedömas annorlunda än en situation där personen i fråga redan har frigivits.
- 28 Det kan vidare diskuteras vilka krav som kan ställas på en person som är frihetsberövad när det gäller att vidta preskriptionsavbrytande åtgärder. Oavsett svaret på den frågan måste enligt staten i detta fall beaktas att Samir Sabri frigavs 1988 men att han först 2015 ansökte om resning av den fällande domen, trots att han redan före frigivningen tog tillbaka sitt erkännande. Vid tidpunkten för frigivningen hade Samir Sabri således 8 – 10 år på sig att ansöka om ersättning innan hans anspråk skulle preskriberas. Samir Sabri har dock varit passiv under denna tid och ända fram till 2015. Enligt statens uppfattning finns det därmed inte sådana särskilda hänsyn som gör att huvudregeln för beräkning av preskriptionstiden bör frångås.

Samir Sabri har själv uppsåtligen föranlett frihetsberövandet och har därför inte någon rätt till ersättning

- 29 Av 4 § första stycket frihetsinskränkingslagen följer att rätt till ersättning inte föreligger om den som har varit utsatt för frihetsinskränkningen själv uppsåtligen föranlett denna. Utgångspunkten är att den som genom egna åtgärder har vållat en frihetsinskränkning som annars inte skulle ha ägt rum inte kan göra anspråk på ersättning. I förarbetena till bestämmelsen anfördes att det är uppenbart att ersättning inte ska utgå om en person själv har föranlett en frihetsinskränkning genom t.ex. en sanningslös bekännelse (se prop. 1974:97 s. 64 f., jfr prop. 1997/98:105 s. 54).
- 30 För det fall tingsrätten skulle finna att Samir Sabris anspråk inte är preskriberat anser staten att han inte är berättigad till någon ersättning med hänsyn till att han själv uppsåtligen föranlett frihetsinskränkningen. Han har vid gripandet, under förundersökningen och vid rättegången erkänt brottet och härvid lämnat detaljerade uppgifter om gärningen. Av Samir Sabris senare lämnade uppgifter framgår att han direkt efter mordet har vidtagit flera åtgärder för att även den tekniska utredningen skulle peka på att han var gärningsman. Han har t.ex. tillfogat sig skärskador på händerna, gjort sig av med faderns blodiga kläder och blodat ner sina egna kläder samt tagit bort fingeravtryck från den kniv som användes vid gärningen.

Skälig ersättning för lidande

- 31 Samir Sabri var frihetsberövad i närmare 1 år och 11 månader. För det fall tingsrätten skulle finna att han har rätt till ersättning för frihetsberövandet vitsordar staten 1 200 000 kr som skäligt i och för sig, vilket är i enlighet med Justitiekanslerns praxis. Nedan redogörs kortfattat för den praxis som Justitiekanslern tillämpar beträffande lidandeersättning enligt frihetsinskränkningsslagen och frihetsberövandelagen.
- 32 Varken frihetsinskränkningsslagen eller frihetsberövandelagen ger någon vägledning för hur ersättning för lidande ska beräknas. I frihetsinskränkningsslagens förarbeten anges att ersättning för lidande bör utgå med ett belopp motsvarande den skada som har uppstått i varje särskilt fall (se prop. 1974:97 s. 75). Syftet med lidandeersättningen är enligt förarbetena att kompensera för obehagliga känslor som rädsla, förnedring, skam och liknande reaktioner, som har orsakats av frihetsberövandet i sig och som inte tar sig sådana medicinska uttryck att det är fråga om en personskada (se prop. 1974:97 s. 70 och 72 f. och prop. 1997/98:105 s. 57 f.).
- 33 I förarbetena till frihetsberövandelagen sägs vidare att det i huvudsak blir fråga om att göra en skönsmässig uppskattning av graden av lidande i varje enskilt fall. Hänsyn ska tas till den skadelidandes egen upplevelse men i första hand ska bedömningen ske utifrån förhärskande etiska och sociala värderingar, dvs. med utgångspunkt i mera generella och objektiva kriterier (se prop. 1997/98:105 s. 56 f.; jfr prop. 1972:5 s. 572). Detta ligger i linje med den allmänna utvecklingen av skadeståndsrätten när det gäller ideella skador, som går mot att skadebedömningen ska göras objektiverat (se bl.a. NJA 2012 s. 211 I och NJA 2012 s. 464).
- 34 Att mäta lidande i pengar är naturligtvis en mycket svår uppgift och att kunna värdera olika individers grad av lidande mot varandra så att rättstillämpningen uppfattas som rimlig och rättvis är en än svårare uppgift. Högsta domstolen har uttalat att det utmärkande för varje form av ersättning för ideell skada är att dess effekt inte direkt låter sig mätas i pengar på motsvarande sätt som en ekonomisk skada och att en bestämning av sådan ersättning därför i hög grad förutsätter normativa ställningstaganden (se NJA 2012 s. 464, p. 10).
- 35 Bland de omständigheter som är av särskild betydelse i sammanhanget är frihetsberövandets längd. Ju längre tid ett frihetsberövande varat desto större är typiskt sett lidandet. Det hindrar inte att den särskilda påfrestning som ett frihetsberövande kan ha fört med sig för den enskilde också beaktas men det ska då röra sig om förhållanden som inte bara typiskt sett utan också mera påtagligt förvärrat lidandet under frihetsberövandet (se prop. 1974:97 s. 75, prop. 1997/98:105 s. 57 och NJA 2012 s. 464).
- 36 I syfte att så långt det är möjligt uppnå en enhetlig och rättssäker bedömning utgår Justitiekanslern i sin skadereglerande verksamhet från en tänkt normalersättning för lidande. Enligt Justitiekanslerns nuvarande praxis bestäms ersättningen för lidande som utgångspunkt till 30 000 kr

för den första månaden. Därefter utgår ersättning med 20 000 kr för varje ytterligare månad fram till och med den sjätte månaden då ersättning utgår med 15 000 kr per månad. Vid ett frihetsberövande som har föranletts av särskilt allvarliga brottsmisstankar kan ersättning för lidande bestämmas till ett högre belopp än det som normalt lämnas vid frihetsberövanden av jämförbar längd. Vidare brukar ungdomar få en förhöjd ersättning eftersom deras lidande i allmänhet får antas vara större än vuxnas.

- 37 Högsta domstolen har i sin praxis godtagit Justitiekanslerns användning av dessa allmänna bedömningsgrunder vid bestämmande av ersättning för lidande (se NJA 1990 s. 808).
- 38 Justitiekanslern har i enstaka ärenden, där fråga varit om mycket långa frihetsberövanden, funnit skäl att frångå de allmänna riktlinjerna och höja ersättningen. Den ersättning som har utgått i ärendena är, vid en beräkning av ersättningsbeloppet per månad, väsentligt mycket högre än den tänkta normalersättningen enligt ovan. Det finns också några få domstolsavgöranden med liknande exempel på förhöjda ersättningar. Innebörden av dessa beslut och domar är, enligt statens mening, emellertid inte att de förhöjda ersättningarna kan ges genomslag även vid kortare frihetsberövanden, oaktat om personen i fråga har frikänts efter beviljande av resning.
- 39 Samir Sabri har vid beräkning av det yrkade skadeståndet i huvudsak jämfört med fall där det varit fråga om mycket långa frihetsberövanden, drygt åtta år, och som har inneburit särskilda påfrestningar, t.ex. förlorad kontakt med barn och andra anhöriga. Samir Sabri har varit frihetsberövad knappt två år. Frihetsberövandenas längd utgör inte i sig något skäl för att höja ersättningen. De har vidare inte inneburit några sådana särskilda påfrestningar som föranleder en förhöjning. Någon jämförelse kan därför inte göras med de fall han har hänvisat till.
- 40 Enligt Justitiekanslerns praxis uppgår skälig ersättning för en vuxen person som varit frihetsberövad motsvarande tid p.g.a. misstanke om brottslighet som anses mindre allvarlig till 400 000 kr. Vid en sammantagen bedömning av omständigheterna i Samir Sabris fall anser staten dock att 1 200 000 kr utgör skälig ersättning. Staten har vid denna bedömning i betydande mån beaktat att Samir Sabri var 15 – 17 år vid tiden för frihetsberövandet samt att han var misstänkt och dömd för allvarlig brottslighet.

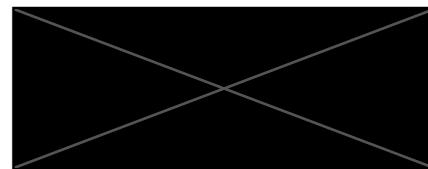
BEVISNING

- 41 Staten åberopar för närvarande ingen bevisning.

MÅLETS FORTSATTA HANDLÄGGNING

- 42 Enligt statens uppfattning finns det inte något behov av ett sammanträde för muntlig förberedelse i målet. Målet bör i stället, efter att parterna

inkommit med slutliga bevisuppgifter, kunna sättas ut till huvudförhandling.

Bifogas:

Fullmakt i original

Bilaga 1: Justitiekanslerns beslut 2017-09-06 i dnr 1990-17-4.1

Bilaga 2: Länsrättens i Stockholms län beslut 1986-06-17

Bilaga 3: Länsrättens i Stockholms län beslut 1986-07-21